

AMADEU J. SOBERANAS

«ELS NOSTRES CLÀSSICS», «BIBLIOTECA RENAIXENÇA»
I «BIBLIOTECA VERDAGUERIANA»:
REALITZACIONS I PROJECTES

En morir el senyor Josep Maria de Casacuberta, el 25 de febrer de 1985, s'acabava, òbviament, l'etapa més important de l'Editorial Barcino, creada per ell el 1924. Aquell any fou particularment fructífer perquè, per exemple, aparegué per primera vegada la «Revista de Catalunya» i es fundà la Llibreria Catalònia, fets duts a terme malgrat les repressions contra Catalunya per part de la Dictadura militar instaurada l'any abans, el setembre de 1923. Repressions que foren un preludi de les que havien de venir, encara més cruentes, pocs anys després de la caiguda de Primo de Rivera.

Fruit dels seixanta anys de la vida de Casacuberta dedicats en cos i ànima a l'edició de tota mena de llibres catalans és el ric catàleg («el catàleg és la novella de l'editor», diu un il·lustre editor català) que trobem, desglossat per col·leccions —més de vint!—, a la bella monografia d'Albert Manent *Josep Maria de Casacuberta i l'Editorial Barcino*, publicada per l'Associació d'Editors en Llengua Catalana el 1980 (ps. 49-115). Cal remarcar que, en morir el creador de l'editorial, s'havien publicat més de set-centes obres i se n'havien reimpreses (sense indicar-ho mai) moltes altres...

Després del seu traspàs, la Fundació Jaume I —és a dir, els senyors Lluís Carulla i Canals i la seva esposa, Maria Font i Bernaus, que en són els patrons fundadors i vitalicis— va voler, com a responsable de la part comercial i administrativa de Barcino des de 1972, que la nostra editorial continués fent, en la mesura del possible, el mateix servei cultural, i, a més, que es mantingués «com una editorial de suplència», com assenyalà Lluís Bonada («Serra d'Or», núm. 334, juliol-agost de 1987, p. 22). I n'encarregà la direcció literària d'algunes col·leccions a qui signa aquestes ratlles. S'encetava d'aquesta manera una nova etapa, anomenada per Agustí Fancelli com la del *postcasacubertisme* («Quadern» d'«El País» de Barcelona, 7 de desembre de 1986, p. 1). Que Déu faci que sigui tan útil com l'anterior.

El nomenament del nou director es va fer el 14 d'abril de 1986. I les col·leccions confiades foren, i són: «Els Nostres Clàssics», «Biblioteca Renaixença» i «Biblioteca Verdageriana». El nou director va creure que abans de continuar calia introduir alguns retocs imprescindibles en aquelles col·leccions. D'això, i de les realitzacions i dels projectes editorials, en vull parlar ací, aprofitant una amable invitació de la professora Lola Badia.

1. «*Els Nostres Clàssics*». És una col·lecció inspirada per Pompeu Fabra, segons confessà el mateix Casacuberta, perquè servís de «biblioteca de divulgació dels antics autors catalans». Ja se sap que la divulgació havia estat l'aspecte més desatès en el nostre migrat panorama editorial fins al 1924, exceptuats, per exemple, els volumets de les *Històries d'altres temps* del benemèrit Ramon Miquel i Planas. A poc a poc, però, pel rigor emprat en l'edició dels texts, «Els Nostres Clàssics» es convertí en una col·lecció científica, gairebé per a especialistes.¹ (És inevitable, ací, en parlar dels nostres clàssics i els especialistes, recordar allò que el professor Joaquim Molas va escriure un dia a «Serra d'Or» —núm. 115 (15 d'abril de 1969), p. 261—: els nostres clàssics, deia, per al lector d'avui, «no són sinó unes mòmies putrefactes dignes de la voracitat malsana dels especialistes», i es planyia que, en menysprear la major part de lectors aquells autors antics, «totes les lliçons concretes que podria [un hom] extreure'n, de llengua, de continuïtat de cultura o del que sigui, resten perdudes».)

Doncs bé, en aquesta nova etapa, després de diversos assessoraments, i en contra d'algun criteri, vàrem creure convenient d'ampliar el marc cronològic primer. I, així, ara la col·lecció abasta des dels orígens de la nostra literatura fins al 1800, darrer any del segle XVIII, per tal de no restringir la col·lecció, injustament, a l'època medieval. ¿Els segles XVI, XVII i XVIII catalans, no tenen texts dignes d'incorporar-se a «Els Nostres Clàssics»?

Pel que fa als clàssics del segle XIX, les edicions crítiques seran incorporades a la «Biblioteca Renaixença». Per a la gran figura de Verdager i per al verdagerisme, l'Editorial Barcino disposa també d'una col·lecció especial: la «Biblioteca Verdageriana», de prestigi ben guanyat. De totes dues, en parlarem breument més avall.

Quant a «Els Nostres Clàssics», cal dir que se'n mantenen les dues sèries: la col·lecció A, òlim formada per volums en dotzè, fins al volum 100,

1. Ramon Aramon i Serra va fer una acurada història d'aquestes etapes de la col·lecció al seu treball —que caldria reeditar!— *Les edicions de textos catalans medievals* (Barcelona 1955), ps. 38-43.

i ara, a partir del 101, en vuitè; i la col·lecció B, formada per volums en quart.

Fins avui, en aquesta nova etapa (deixant de banda la nostra intervenció en la correcció dels texts i la confecció dels glossaris dels volums 124 i 125, volums que heretarem de l'equip anterior),² han aparegut els següents volums de la col·lecció A (tots contenen sempre primeres edicions crítiques):

Vol. 126: *Vigilant despertador*, de Miquel Ferrando de la Càrcel, text mallorquí del segle XVII que confirma, segons el professor Albert Rossich («Serra d'Or», núm. 363, març de 1990, p. 220), «la vitalitat de la nostra literatura arreu dels Països Catalans als inicis del barroc». L'edició crítica és a cura del professor Joan Mas i Vives, un excel·lent estudiós, d'altra banda, de la Renaixença a Catalunya i a les Balears. El volum inaugura –ho torno a repetir– la nova etapa de la col·lecció. Aparegué el 1988.

Vol. 127: *Llibre de l'orde de cavalleria* de Ramon Llull, a cura d'Albert Soler i Llopart, que aviat llegirà la seva tesi doctoral sobre el *Llibre d'Amic e Amat* (edició crítica i estudi, sota la direcció de la doctora Badia). A més, prepara per a la «Nova Edició de les Obres de Ramon Llull» un nou *Blaquerna*. El *Llibre de l'orde de cavalleria* aparegué el 1988.

Vol. 128: *Obra completa* de Francesc Ferrer, mercader barceloní del segle XV, autor de *Lo conhort*, a cura del professor Jaume Auferil, que ara, amb el mateix «pols ferm de bon filòleg» (Rossend Arqués *dixit*), dedica els seus

2. Josep Perarnau, suposo que enganyat per l'any d'aparició, publicà una injusta i calumniosa reflexió a la fi de la seva recensió del tercer volum del *Memorial del pecador remut*, a cura de mossèn Manuel Balasch («ENC», A, núm. 123), volum aparegut a mitjan 1986 –per tant, de responsabilitat plena i total de l'equip que ajudava el senyor Casacuberta, ja que, en vida seva, s'imprimí, es corregí i potser encara es relligà aquell volum. (Tot aquest procés mai no es fa en uns pocs mesos, si més no a l'Editorial Barcino...) L'esmentada recensió la trobareu a l'«Arxiu de Textos Catalans Antics», vol. 6 (1987), p. 364. Sobre la constant agressió de Perarnau als altres investigadors, vegeu ara aquests dos treballs, ben documentats i plens de bona educació: Manuel Balasch (professor a la Universitat Autònoma de Barcelona), *Les crítiques de Mn. Josep Perarnau a la meua edició del manuscrit barceloní del «Memorial del pecador remut» de Felip de Malla, «Faventia»* (Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra), 11/1 (1989), ps. 161-171. I Fernando Domínguez Reboiras (membre del Raimundus-Lullus-Institut der Universität Freiburg), *Sobre ediciones definitivas y otras inquisiciones. Glosa a una recensión de Josep Perarnau, «Estudios Lulianos. Revista de investigación luliana y medievalística publicada por la Maioricensis Schola Lullistica»* (Palma de Mallorca), xxx, núm. 83 (1990), ps. 201-209.

Que en totes les èpoques hi ha hagut de tot ho demostra el fet que al volum 97 de la col·lecció «Els Nostres Clàssics», que sortí el 1968, vaig haver de publicar més de cinc pàgines, atapeïdes, d'*Esmenes al volum I*, un volum, el núm. 31-32, aparegut el 1931! Crec que són sobrades més paraules.

ocís a preparar-nos l'obra completa d'Antoni de Vallmanya, notari i poeta barceloní també del segle XV.

Del seu *Francesc Ferrer*, l'Albert Soler va dir a la «Revista de Catalunya» (núm. 44, setembre de 1990, p. 143) que era «una fita en el camp dels estudis dels poetes que correntment anomenem *postmarquians*, que han estat poc editats i, per això, poc estudiats». El treball d'Auferil va obtenir el premi Milà i Fontanals de l'Institut d'Estudis Catalans el 1988. Aparegué a la col·lecció «Els Nostres Clàssics» el 1989.

Vol. 129: *Dels fets e dits del gran rey Alfonso*, d'Antonio Beccadelli el Panormita, traducció del *De dictis et factis Alphonsi regis Aragonum* feta per Jordi de Centelles, canonge valencià del segle XV i poeta —la seva obra lírica es publica en un annex. El text, conservat en manuscrit únic a la Biblioteca de Catalunya, ha estat preparat críticament per la professora Eulàlia Duran. L'edició, excepcionalment, per unes raons que es justifiquen, presenta el text de la versió catalana acarat amb l'original llatí, establert, aquest darrer, per la professora Mariàngela Vilallonga. El llibre és enriquit, a més, amb un valuós apèndix del senyor Joan Ruiz i Calonja, sobre la biografia del Panormita i les seves relacions amb la cort d'Alfons el Magnànim, és a dir, amb els humanistes de la cancelleria reial, a Nàpols. El present volum ha merescut ja diversos judicis favorables, com el del professor Miquel Dolç: «*Nos ballamos, en verdad —va escriure a «La Vanguardia» de Barcelona el 6 de juliol de 1990—, ante una de estas publicaciones que honran la madurez cultural de un pueblo y requieren, para su perfecta realización, la intervención de un equipo de especialistas*». El volum aparegué el 1990.

I vol. 130: *Furs de València*, a cura de Germà Colón, professor a la Universitat de Basilea, i d'Arcadi Garcia, advocat del Col·legi de València. És el volum V d'aquesta magna edició dels *Furs*, difícil de fer perquè es tracta d'un text molt extens i heterogeni. Recordem que els *Furs* són la compilació de les lleis del nou regne de València a partir de la *Costuma* que va donar el rei Jaume I el 1261, i amb el recull de totes les lleis que les corts van promulgar per a València amb sanció reial fins a Felip II. En el seu dia, l'obra es clourà amb un estudi lingüístic del savi i mestre Colón.

En aquest moment tenim a punt d'enllestir tipogràficament una obra inèdita del ciutadà honorat de Barcelona, del segle XV, Gabriel Turell, l'*Arbre d'honor*, on l'autor de *Recort* («ENC», A, vol. 67) ofereix un manual sobre l'exercici de la cavalleria, amb l'exposició de l'heràldica i de la pràctica de les armes. La professora Cecília Burgaya n'ha estat la curadora. L'obra és

il·lustrada amb XXXI làmines en color, que reproduïxen els escuts heràldics del manuscrit original, conservat a la Biblioteca Lambert Mata de Ripoll. Serà el volum 131. Igualment, es troba força avançat el quart volum del *Memorial del pecador remut*, del canonge barceloní Felip de Malla, del segle XV, a cura de mossèn Manuel Balasch, l'infatigable traductor per a la Fundació Bernat Metge i curador dels anteriors volums d'aquesta obra. Amb aquest volum es comença a editar la segona part del *Pecador remut*, segons el manuscrit, inèdit, i únic, de l'arxiu capitular de la catedral de València. Serà el volum 132. També es prepara una nova edició de les *Homilies d'Organyà* precedides del fragment de la versió catalana del *Llibre jutge*, a cura dels professors Maurice Molho i Manuel Mundó, amb estudis complementaris dels doctors Jordi Bruguera, Armand Puig i Josep Moran.

Preparats o més o menys enllestits per anar a la impremta, tenim uns quants títols més, com per exemple l'*Espill de la vida religiosa*, d'autor anònim, a cura del professor August Bover, o uns volums que potser formaran una col·lecció a part, de prosa viva i espontània del baró de Maldà. El primer d'aquests volums contindrà la descripció de les diverses viles i ciutats de Catalunya que visità. El seguiran d'altres volums que ell titulà *Miscellània de viatges i festes majors*, que també van formar part de la seva experiència. Ja n'he revisat els tres primers volums, i l'edició, crítica, és a càrrec de la professora Margarida Aritzeta.

Altres texts que es preparen per incorporar-se en aquesta mateixa col·lecció A són: *Teatre nadalenc*, a cura dels professors Guillermina Cenoz i Ferran Huerta; *Teatre assumpcionista*, a cura dels professors Jesús-Francesc Massip i Bonet i Amadeu-J. Soberanas; *Teatre de la Passió*, edició dels texts continguts en el manuscrit Llabrés de la Biblioteca de Catalunya, del segle XVI, a cura de la professora Maria Pena i Casals; l'obra completa de Pere March, segles XIV-XV, a cura del professor Lluís Cabré i Ollé; la *Poesia* de Jacme March, segles XIV-XV, a cura del professor Josep Pujol i Gómez; el *Recull d'eximplis e miracles, gestes e faules e altres llegendes, ordenades per ABC*, del segle XV, una summa on pouaren molts dels nostres autors medievals, a cura de Josep-Antoni Ysern Lagarda, ara lector a Cracòvia; la *Vida de sant Honorat*, del segle XV, a cura d'Honorat Resurrección i Ros; l'obra poètica de Romeu Lluïll, una altra «estrella menor del cel poètic postmarquès», segons Rossend Arqués («Quadern» d'«El País» de Barcelona, 7 de juny de 1990, p. 10), a cura de Jaume Turró i Torrent; l'obra literària de Pere Serafi, del segle XVI, a cura del professor Josep Romeu i Figueras; l'obra poètica del canonge Josep Blanch, de Tarragona, del segle XVII, a cura del professor Albert Rossich; el *Viatge a*

l'infern d'en Pere Porter, pagès de Tordera, dels segles XVI-XVII, a cura del jurista i historiador Josep Maria Pons i Guri, etc.

Voldria anunciar encara un projecte que en aquest moment va cristallitzant: la incorporació de texts científics, que enriquiran encara més la col·lecció, sobretot en l'aspecte lingüístic. Hom treballa, en aquests moments, en l'edició crítica de diversos tractats d'aquest tipus, com, per exemple, el tractat de cirurgia de Guiu de Cauliac, a càrrec d'Àlvar Martínez Vidal; un tractat de cosmètica i de ginecologia, dit *Trotula*, que esdevingué molt popular a la seva època —només en llatí se'n coneixen més de cent manuscrits. Montserrat Cabré i Pairet n'editarà la traducció feta a finals del segle XIV per un enigmàtic mestre Joan, adreçada a una infanta d'Aragó «molt agradable». Jon Arrizabalaga Valbuena prepara el *Regiment preservatiu e curatiu de la pestilència* del metge valencià i catedràtic universitari Lluís Alcanyís, cremat viu al començament del segle XVI per la inquisició, acusat de judaïzant. Seguiran la versió del *Tractat de pestilència* de Valesco, de Taranta, del segle XV, a cura dels professors Joan Veny i Clar i Teresa Herrera; el *Regiment de sanitat a Jaume II*, d'Arnau de Vilanova, tenint en compte el nou manuscrit català i l'edició crítica del text llatí, a cura d'Anna Trias i Teixidor. Per a més enllà, pensem incorporar la *Cirurgia* de Teodorici dei Borgognoni, traduïda molt al començament del segle XIV per Guillem Correger, mallorquí.

Seguint un criteri compartit per tots els responsables de l'editorial, a partir d'ara els texts crítics extensos s'editaran a la col·lecció B, en quart, d'«Els Nostres Clàssics», sèrie on hem publicat els *Sermons* de sant Vicent Ferrer, el darrer volum dels quals, el VI, a cura de la doctora Gret Schib, que ja havia editat els tres anteriors, meresqué el premi Crítica «Serra d'Or» 1989 de Catalanística.³ Ha estrenat aquesta nova etapa el *Llibre dels fets del rei En Jaume*, en dos volums, a cura del professor Jordi Bruguera. El vol. I, núm. 10 de la col·lecció, comprèn l'estudi filològic i lingüístic amb el vocabulari integral: aquest és el segon despullament complet d'un text, després del de l'*Espill*, de Jaume Roig, editat per Ramon Miquel i Planas.⁴ El vol. II conté el text crític i un glossari. Ambdós han aparegut el 1991.

El seguirà una edició completa de la versió catalana del *Decameron* de

3. Aquesta col·lecció B canvia, doncs, d'esperit, perquè, com se sap, fins ara s'hi havien editat texts —de Francesc Eiximenis i de Vicent Ferrer— sense notes crítiques.

4. Sobre aquest índex m'ha escrit el professor Germà Colón: «Hi ha un punt [en l'edició de la crònica jaumina] que em fa especialment feliç i que vull agrair al director i a l'editor, i és el d'haver reunit en un índex *tots* els mots del text. A casa nostra només posseïem un

Boccaccio, la de Sant Cugat de 1429, conservada en manuscrit únic a la Biblioteca de Catalunya. L'establiment del text serà a càrrec de Coia Cabré. Cal recordar que el 1926 se n'inicià una edició a la col·lecció en dotzè, amb una introducció de Carles Riba, que no passà de la segona jornada.

D'altres títols per a aquesta sèrie són: la *Vida de Jesucrist* de sor Isabel de Villena, a cura del professor Albert Hauf, tan ocupat, ara, amb el *Tirant lo Blanc*! La *Summa de collacions* de Joan de Galles, segons la traducció catalana del segle XIV, a cura de Lluís Ramon i Ferrer. Una edició crítica —filològica i lingüística— del *Tirant lo Blanc* de Joanot Martorell, a cura del professor Joan Perera i Parramon. Hom hi treballa des de fa uns quants anys, però davant l'aparició recent de tantes edicions, esperarem un quant temps, un temps prudencial, abans de treure-la a la llum. La *Crònica* de Miquel Parets, un assaonador barceloní del segle XVII, imprescindible per a l'estudi de la Guerra dels Segadors a Barcelona, a cura de Maria Rosa Margalef i Meler, amb un estudi introductori del professor James S. Amelang. Etcètera.

«Els Nostres Clàssics» és ara un títol genèric, on tenen cabuda texts d'autors de primera categoria, però també «clàssics» de segona. És a dir, que de clàssics, en el sentit rigorós i orsià, de *model*, no ho són ni ho seran tots, ni ho eren tots abans: recordem els volums dedicats a bestiaris, a lletres de batalla, a drames hagiogràfics, a llibres d'hores i tants d'altres que foren inclosos ja fa molts anys a la col·lecció. Vull dir que ara «Els Nostres Clàssics» és una col·lecció de texts que tenen, també, un valor lingüístic. Si a més d'aquest valor, l'obra que publiquem és un clàssic amb totes les de la llei, encara millor. Encara millor per a la nostra col·lecció, que és, crec, un exponent important de la nostra cultura. Una col·lecció, la del senyor Josep Maria de Casacuberta, que, a més, ha ajudat a universalitzar, a través de les universitats d'arreu del món, els nostres texts i els nostres clàssics més rellevants.

2. «*Biblioteca Renaixença*». Ha estat revitalitzada. Creada el 1956, fins al 1964 n'havien aparegut tres volums: «*Lo Verdader Català*». *Primer òrgan*

despullament complet de *L'Espill* de Jaume Roig editat per Ramon Miquel i Planas. En 1976, en un colloqui de l'AILLC, vaig lamentar que la filologia catalana manqués d'aquests utilíssims repertoris. Ara em felicito que, malgrat les reticències conservadores que no deuen haver mancat, hom hagi realitzat l'establiment de l'índex sencer, el qual els estudiosos sabran ben aprofitar. Tant de bo l'exemple sigui continuat, en sortiríem guanyant tots» (carta datada el 21 d'abril de 1991).

periodístic de la Renaixença (1843), de Josep Maria de Casacuberta (1956); *Contribució a l'epistolari de Miquel Costa i Llobera* (1956) i *Contribució a l'epistolari de Joan Alcover* (1964), ambdós a cura de Miquel Gayà. Ara, en aquesta nova etapa, la col·lecció, a més de canviar de format, vol acollir, ultra els estudis, documents i texts sobre la Renaixença, tots aquells altres treballs filològics que estudiïn qualsevol aspecte important del segle XIX en general, exclòs el verdaguerisme. I, per descomptat, també acollirà les edicions crítiques d'autors d'aquell segle.

En aquesta nova etapa han aparegut els volums següents:

Vol. 4: *Índex de «Lo Gay Saber»* (Barcelona, 1868-1869, 1878-1883), a cura de la malaguanyada Maria Carme Ribé i Ferré, traspassada fa poc, de la qual el senyor Casacuberta publicà el 1983 una monografia sobre *«La Revista»* (1915-1936). *La seva estructura. El seu contingut* («Publicacions de «La Revista»», segona sèrie, núm. 43). L'*Índex de «Lo Gay Saber»* aparegué el 1988.

Vol. 5: *Índexs de la revista «L'Avenç»*, a cura de Maria Capdevila i Maria Carme Illa, amb un pròleg del professor Joaquim Molas. Aparegué el 1990.

Vol. 6: *Poesies completes* de Tomàs Aguiló i Forteza (1812-1884), edició crítica a cura del professor Joan Mas i Vives. Hom ja ha assenyalat que Tomàs Aguiló és el primer que escrigué poesia romàntica en català a Mallorca. En aquest moment és en premsa, a punt d'aparèixer.

Seguiran altres títols. Potser el més important que cal anunciar ara i ací és un estudi i un buidat de la revista *«La Renaixença»* (1871-1880), una eina cabdal per als estudiosos de la nostra Renaixença, a cura de Carola Duran i Tort.

3. *«Biblioteca Verdagueriana*. Per al verdaguerisme, l'Editorial Barcino compta, com he dit més amunt, amb una col·lecció especial: la «Biblioteca Verdagueriana». Hem començat per reimprimir gairebé tots els primers títols, exhauridíssims des de fa temps, com *Els darrers dies de la vida de Jacint Verdager*, de Josep Pereña (núm. 3 de la col·lecció. 1a. ed., 1955; reimprès el 1987); *Ramon Llull en l'obra de Jacint Verdager*, de Rosalia Guilleumas (núm. 2. 1a. ed., 1953; reimprès el 1988 amb l'addició de l'assaig *Deu anys de publicacions verdaguerianes* (1945-1954) de la mateixa autora, aparegut a «Estudis Romànics», vol. IV [1953-1954], ps. 251-287); *Escrips inèdits de Jacint Verdager*, volum I, a cura de Josep M. de Casacuberta (núm. 4. 1a. ed., 1958; reimprès el 1989); *Epistolari de Jacint Verdager*, volum I, a cura de

Josep M. de Casacuberta (núm. 5. 1a. ed., 1959; reimprès el 1989); i *Mossèn Cinto a la Gleva*, de Joan Torrent i Fàbregas (núm. 6. 1a. ed., 1965; reimprès, amb esmenes i addicions, el 1989).

A més, hem editat l'*Epistolari de Jacint Verdaguer*, vol. X, a cura de J. M. de Casacuberta i Joan Torrent i Fàbregas (núm. 17. Aparegué el 1987).

En aquest moment tenim a la impremta els dos primers volums de l'edició crítica de l'obra verdagueriana *Excursions i viatges*, a cura del professor Narcís Garolera. El primer comprèn un extens estudi introductori; el segon, l'edició crítica del text. Completarà l'obra un volum amb nombrosos texts inèdits relacionats amb els viatges de Jacint Verdaguer. Com a novetat, hem de posar en relleu que, a partir d'aquesta edició, les obres de Verdaguer que es presentin críticament seguiran les mateixes normes de transcripció que seguim en «Els Nostres Clàssics».

En preparació es troba el volum XI de l'*Epistolari*, amb les cartes que van de mitjan 1899 fins a la mort de Verdaguer. Seguirà un extens apèndix amb les noves cartes que han aparegut després de l'edició del recull. Aquest apèndix, en diversos volums, anirà a càrrec del senyor Torrent i Fàbregas i de la professora Cecília Burgaya. Un índex onomàstic clourà l'edició d'aquest magne epistolari, el més important del segle XIX català.

També hi ha enllestida l'edició crítica de les *Rondalles verdaguerianes*, amb material inèdit, a cura del professor Andreu Bosch i Rodoreda. I l'edició, amb sengles estudis introductoris de mossèn Josep Junyent, de les llibretes verdaguerianes de *Visions i Exorcismes*. Es prepara, encara, l'edició crítica d'*En defensa pròpia*, a cura de l'historiador Manuel Rovira, i d'altres obres que, pel rigor amb què s'hi treballa, enriquiran una de les col·leccions més importants de l'Editorial Barcino, juntament amb «Els Nostres Clàssics».

No caldria dir que tots els lectors de la present revista «Llengua & Literatura» són convidats a col·laborar en alguna de les col·leccions que hem intentat de presentar en aquest report.

AMADEU J. SOBERANAS
Conservador de la Biblioteca de Catalunya